

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ *

π. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι. ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ

Σέ κάθε εποχή υπάρχουν ἐρωτήματα πού ἀφοροῦν τή ζωή τῶν ἀνθρώπων. Εἰδικότερα στίς μέρες μας μέ τήν πρόοδο τῶν βιοϊατρικῶν ἐπιστημῶν, τίς νεώτερες ἐξελίξεις στό χώρο τῆς βιοτεχνολογίας καί τήν ἀποκρυπτογράφηση τοῦ γενετικοῦ κώδικα τά ἐρωτήματα αὐτά γίνονται ἐντονότερα. Διότι δημιουργοῦνται πιά περίπλοκα ἠθικά διλήμματα καί ἀπαιτοῦνται πιά σύνθετες ἀπαντήσεις. Συνήθως γιά τά θέματα αὐτά ἀναζητεῖται ἡ τοποθέτηση τῆς ἐκκλησίας.

Πῶς ὅμως ἐννοοῦμε τήν ἐκκλησία; Πρόκειται γιά κάποιον ἐγκόσμιο κοινωνικό ὄργανισμό, ὁ ὁποῖος συντάσσει κώδικες δεοντολογίας καί ἐκφράζει ἀπόψεις γιά διάφορα θέματα; Μπορεῖ νά ταυτισθεῖ ἡ ἐκκλησία μέ τήν Ἱεραρχία καί τό σύνολο τῶν κληρικῶν πού συνδέονται μέ κάποιο γραφειοκρατικό ἴστό καί νομιμοποιοῦνται δεσμικά; Τήν ἐκκλησία συγκροτοῦν ὅσοι πιστεύουν ἰδεολογικά στόν Χριστό, ἤ μήπως μόνο οἱ «ἐν Κυρίῳ καί ἐν μετάνοιά ἀποθνήσκοντες», ἀλλά καί οἱ ζῶντες – κληρικοί καί λαϊκοί – πού σηκώνουν ἀγόγγυστα τό σταυρό τοῦ Κυρίου καί αἰσθάνονται ἐσωτερική χαρά καί μυστική καύχηση γιά τήν προνοητική καί συνεκτική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ πού ἐκχέεται ἀπλόχερα στόν κόσμο; Ἀπό τό πῶς ὁ καθένας ἐννοεῖ τήν ἐκκλησία ἐξαρτᾶ καί τίς προσδοκώμενες ἀπαντήσεις.

Ἡ ἐκκλησία γιά τήν ὀρθόδοξη χριστιανική παράδοση εἶναι «σῶμα Χριστοῦ»¹ καί «σημαίνεται ἐν μυστηρίοις»². Μέ τά μυστήρια ἀγιάζονται,

---

* Εἰσήγηση στό Συνέδριο μέ θέμα: *Πρόσφατες ἐξελίξεις καί ἀντιπαραθέσεις στήν Ἱατρική τῆς ἀνθρώπινης ἀναπαραγωγῆς*, πού ὀργάνωσε ἡ Β' Μαιευτική-Γυναικολογική Κλινική τοῦ Α.Π.Θ. σέ συνεργασία μέ τήν Hellenic Representative Committee τοῦ Κολλεγίου Μαιευτῆρων καί Γυναικολόγων τοῦ Λονδίνου στήν αἴθουσα τοῦ Hyatt Regency Hotel τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό 16-18 Σεπτεμβρίου 2005. Ὁ τίτλος τοῦ θέματος δόθηκε ἀπό τοὺς ὀργανωτές.

1. Βλ. Α' Κορ. 12,27.

χαριτώνονται, εύλογοῦνται καί ἐντάσσονται στήν προοπτική τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅλες οἱ πτυχές τοῦ ἀνθρώπινου βίου. Τά μυστήρια ὁμως, προϋποθέτουν τήν ἀνθρώπινη συνεργία καί τή συμμόρφωση τῶν πιστῶν μέ τό πνεῦμα τους. Σκοπός τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἁγιασμός καί ἡ σωτήρια τοῦ κόσμου. Ὅποτε μέ τό μυστήριο τοῦ γάμου ὁ βιολογικός δεσμός τοῦ ζευγαριοῦ προσλαμβάνει πνευματικές διαστάσεις καί ἐντάσσεται στήν προοπτική τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Παράλληλα τά παιδιά, ὡς καρπός τῆς ἀγάπης τῶν συζύγων, ἀναγνωρίζονται ἀπό τήν ἐκκλησία ὡς ἐνιαῖες ψυχοσωματικές ὄντοτητες ἀπό τή σύλληψή τους³. «Ἄμα τό σῶμα καί ἡ ψυχή πέπλασται», ἀναφέρει τό πατερικό λόγιο⁴. Ἐτσι καί τά ἀνάπηρα παιδιά γίνονται ἀποδεκτά ἀπό τούς Χριστιανούς γονεῖς καί δέν τά περιμένει ὁ Καιάδας.

Ταυτόχρονα καταδικάζεται ἐξαρχῆς ἀπό τούς ἁγίους Πατέρες ἡ ἐκτροπή πού συνδέεται μέ τό φόνο. Ἴσως πολλοί δέν συμφωνοῦν μέ τήν θέση αὐτή. Ἀλλά δέν εἶναι παράδοξο ἀπό τό ἕνα μέρος νά καταστρέφεται μέ τόση εὐκολία ἡ ζωή στήν ἀρχή της, ἐνῶ ἀπό τό ἄλλο νά ὑπάρχουν τόσα ζευγάρια πού ἀγωνίζονται νά τεκνοποιήσουν, ἀντιμετωπίζοντας σορεία ἡθικῶν διλημμάτων; Μήπως ἔχουν ἀντιστραφεῖ οἱ ὅροι τῆς φύσης;

Ἀπό τά πανάρχαια χρόνια γιά τήν σύναψη ἑνός νομίμου γάμου λαμβάνονταν ὑπόψη οἱ βαθμοί συγγένειας καί προσδιορίζονταν τά κωλύματα τοῦ γάμου. Ἐτσι ἐκτός τῶν ἄλλων ἀποφεύγονταν ἡ αἰμομιξία καί διάφορες κληρονομικές ἀσθένειες. Σέ κάθε ἐποχή, εἴτε μέσω τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, εἴτε μέσω τῶν πολιτικῶν νόμων ὀριοθετοῦνταν τό νόμιμο πλαίσιο τοῦ γάμου, τό ὁποῖο τηροῦνταν μέ ἰδιαίτερη αὐστηρότητα. Πολύ περισσότερα προβλήματα εἶναι φυσικό νά προκύψουν σήμερα μέ τήν ἐφαρμογή τῶν σύγχρονων μεθόδων τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς. Γι' αὐτό χρειάζεται πλήρης ἐνημέρωση τῶν ἀτεκνων ζευγαριῶν γιά τίς μεθόδους αὐτές, ὅπως καί γιά τούς τρόπους καί τίς διαδικασίες τῆς

2. Ν. Καβάσιλα, *Ἑρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας* 39, PG 150, 452CD.

3. Βλ. Marie -Helene Congourdeau, *Τό ἔμβρυο εἶναι πρόσωπο; Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καί ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ ἐμβρύου*, ἐκδ. «Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος», Θέσμη Θεσσαλονίκης 1992.

4. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως*, κείμενο, μετάφραση, εἰσαγωγή, σχόλια, Ν. Ματσούκα, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1976, σ.150.

έφαρμογής τους, τόσο σέ βιολογικό όσο και σέ θεολογικό επίπεδο.⁵ Η σωστή, ακριβής και ειλικρινής ενημέρωση μπορεί νά βοηθήσει τό άτεκνό ζευγάρι, ώστε νά μή βρεθεί πρό έκπλήξεων και νά αποφύγει τίς ψυχολογικές, ήθικές, νομικές και κοινωνικές συνέπειες τών άβασάνιστων επιλογών.

Παλαιότερα ή πλημελής γνώση γύρω από τίς αίτιες τής στειρότητας ενός ζευγαριού όδηγοῦσε τίς κοινωνίες στό νά μέμφονται τίς γυναίκες, διότι θεωροῦσαν ότι έκείνες ήταν υπεύθυνες για τήν άτεκνία. Ετσι ό ιερός Χρυσόστομος, θέλοντας νά υποστηρίξει και νά προστατεύσει προφανώς τίς γυναίκες τής εποχῆς του, διδάσκει ότι ή γέννηση τών παιδιών ανάγεται στην προνοητική ενέργεια τοῦ Θεοῦ. Γράφει χαρακτηριστικά: «...ότι τοῦ τής φύσεώς έστι δημιουργοῦ τό πᾶν, οὔτε ή συνουσία, οὔτε έτερόν τί έστι τό δυνάμενον συντελέσαι πρός τήν τών παιδων διαδοχήν, μή τής άνωθεν χειρός συνεφαπτομένης, και τήν φύσιν διεγειρούσης πρός τόν τόκον»⁶. Δηλαδή άν δέν βάλλει τό χέρι του ό Θεός δέν μπορεί νά γεννηθεῖ ένα παιδί. Και σέ άλλο σημείο αναφερόμενος στην άτεκνία τής Άννας, μητέρας τοῦ Σαμουήλ, υποστηρίξει: «...τό τεκεῖν άνωθεν έχει τήν αρχήν, από τής τοῦ Θεοῦ προνοίας, και οὔτε γυναικός φύσις, οὔτε συνουσία, οὔτε άλλο οὔδέν αὐταρκες πρός τοῦτό έστιν»⁷. Μπορεῖ ή αρχή τής γεννήσεως τοῦ Σαμουήλ νά όφειλεται στόν Έλκανά πού έσπειρε. Οί προσευχές όμως, τά δάκρυα και ή πίστη τής Άννας δημιούργησαν τίς πνευματικές και σωματικές προϋποθέσεις⁸ για τή γέννηση τοῦ προφήτη Σαμουήλ επισημαίνει ό ιερός Χρυσόστομος. Γι' αυτό και τή θεωρεῖ ως διδάσκαλο για όλες τίς στειρες γυναίκες. «...και ζηλώσωμεν τής γυναικός τήν φιλοσοφίαν τήν πρό τοῦ τόκου, τήν πίστιν τήν έν τῷ τόκῳ, τήν σπουδήν τήν μετά τόν τόκον».⁹

Γιά τή θεολογία τής εκκλησίας ή τεκνοποίηση έχει τήν αρχή της στό αγαθό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Έξάλλου ό άνθρωπος είναι τό τελευταίο και τελειότερο βλαστάρι τής δημιουργίας¹⁰. Η ύπαρξη τοῦ ανθρώπου ανάγεται

5. Γ.Ι. Μαντζαρίδη, Χριστιανική ήθική II, έκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004, σ.594-595.

Ηθικοκοινωνική προσέγγιση τοῦ θέματος βλ. Β. Γ. Φανάρα, Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, έκδ. Τό Παλίμψηστον, Θεσσαλονίκη 2000.

6. Ομιλία εἰς τήν Γένεσιν 38,2, PG 53,352.

7. Ομιλία εἰς τήν Άνναν 1, PG 54,639.

8. Ο.π., PG 54,640.

9. Ο.π., PG 54,643.

10. «Διά τοῦτο τελευταίος μετά τά βλαστήματα και τά βοτά κατεσκευάσθη ό άνθρωπος, όδῳ τινι πρός τό τέλειον ακολουθῶς προϊούσης τής φύσεως». Γρηγορίου Νύσσης, Περὶ κατασκευῆς ανθρώπου, 8,3, PG 44,145BC.

στήν προνοητική, συνεκτική και ζωοποιό θεία ενέργεια. Είναι εκχύλισμα τῆς θείας ἀγάπης καί πρόσκληση γιά συμμετοχή στό μυστήριο τῆς δημιουργίας. Κι ἂν αὐτό συνέβη γιά τόν πρωτόπλαστο, κάτι ἀνάλογο δέν συμβαίνει καί γιά κάθε ἄνθρωπο; Εἶναι λοιπόν ἐπιτρεπτό ἡ τεκνογονία, ἀλλά καί ἡ ἀτεκνία νά ἀποσυνδέονται ἀπό τό θεῖο θέλημα; Βέβαια γιά τήν ἰουδαϊκή παράδοση, πού ἀπαντᾷ στήν Π. Διαθήκη, ὁ γάμος ἐπαιρνε νόημα κυρίως ἀπό τήν ἀναπαραγωγή. Γιά τούς χριστιανούς ὁμως «ὁ ἴδιος ὁ γάμος περιελάμβανε ἀπό μόνος του τό τέλος-σκοπό του, δηλαδή τήν ἔνωση δύο ἀλληλοαγαπομένων ὑπάρξεων πού εἰκονίζουν τήν ἔνωση τοῦ Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία».¹¹

* * * *

Ἄς ἔλθουμε ὁμως στόν τίτλο τοῦ θέματός μας, ἔτσι ὅπως μᾶς δόθηκε. Εἶναι ἀτομικό δικαίωμα ἡ ἀναπαραγωγή, ἡ φυσικός καί ὠριμος καρπός τῆς ἀγάπης τῶν συζύγων σέ συντονισμό μέ τή θεία ἀγάπη; Καί ἂν εἶναι δικαίωμα, ποιός μπορεῖ νά στερήσει τό δικαίωμα αὐτό; Στίς μέρες μας υπερτονίζονται συνήθως τά ἀτομικά δικαιώματα καί λησιμονοῦνται οἱ ὑποχρεώσεις καί ἡ κοινωνική εὐθύνη. Ὁμως, τά ἀτομικά δικαιώματα πρέπει νά συνδυάζονται μέ τά δικαιώματα τῶν ἄλλων καί γενικότερα τῆς κοινωνίας. Ὁ πρόσφατος Νόμος, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει θέματα ἐφαρμογῆς τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς (3305-27.1.2005) ἀναφέρει: «Οἱ μέθοδοι τῆς ἰατρικῶς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς ἐφαρμόζονται μέ τρόπο πού ἐξασφαλίζει τό σεβασμό τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου καί τοῦ δικαιώματος τῆς προσωπικότητας καί τήν ἱκανοποίηση τῆς ἐπιθυμίας γιά ἀπόκτηση ἀπογόνων, μέ βάση τά δεδομένα τῆς ἰατρικῆς καί τῆς βιολογίας, καθῶς καί τίς ἀρχές τῆς βιοηθικῆς. Κατά τήν ἐφαρμογή τῶν παραπάνω μεθόδων πρέπει νά λαμβάνεται κυρίως ὑπόψη τό συμφέρον τοῦ παιδιοῦ πού θά γεννηθεῖ». Καί προκύπτει τό ἐρώτημα: Εἶναι τόσο εὐκολο ἡ ἀκόμη καί κατορθωτό νά συμβιβάζονται τά δικαιώματα τῶν ὑποψηφίων γονέων μέ τό συμφέρον τῶν παιδιῶν πού θά γεννηθοῦν; Πῶς μπορεῖ π.χ. νά συνδυασθεῖ τό δικαίωμα τοῦ ὑποψήφιου γονέα πού καταφεύγει σέ ἑτερόλογη ἐξωσωματική γονιμοποίηση μέ τό δικαίωμα τοῦ παιδιοῦ νά γνωρίζει τόν πραγματικό του πατέρα; Κι ἂν αὐτό συμβεῖ, ποιές θά εἶναι οἱ ψυχολογικές

11. π. Ἰωάννης Μέγεντορφ, Ὁ ὀρθόδοξος γάμος, μετάφρ. ἀρχμ. Ἀθ. Δικαίακος, ἐκδ. Ἀκρίτας, σ.155.

καί κοινωνικές συνέπειες; Ήξασφαλίζεται έτσι τό δικό του συμφέρον ή ακόμη καί τών γονέων του; Επίσης λαμβάνεται υπόψη τό συμφέρον τοῦ παιδιοῦ στήν περίπτωση ὁμοφυλόφιλων γονέων; Ποιές λ.χ. θά εἶναι οἱ ἐπιπτώσεις στό παιδί πού θά γεννηθεῖ μέ ἑτερόλογη τεχνητή ἀναπαραγωγή, ἀφοῦ ἡ μητέρα του θά ζεῖ μέ τή σύντροφό της καί ἐκεῖνο θά μεγαλώνει μέ δύο μητέρες¹²;

Ἀλλά καί οἱ βασικές ἀρχές τής βιοηθικῆς¹³, δηλ. τής αὐτονομίας τοῦ ἀτόμου, τής ἀποφυγῆς προκλήσεως βλάβης ἢ πόνου, τής εὐποιίας καί τής δικαιοσύνης, ὅταν τηροῦνται, ἀρκοῦν γιά τήν κάλυψη ὅλων τών ἠθικῶν καί κοινωνικῶν προβλημάτων πού προκύπτουν; Ἐχει γραφεῖ ὅτι μέ τή μονοδιάστατη προβολή τών ἀρχῶν αὐτῶν δημιουργεῖται ἕνας παράδοξος φονταμενταλισμός, μέ βάση τόν ὁποῖο ἀποδοκιμάζονται ὡς φονταμενταλιστικές ὅλες οἱ ἄλλες θρησκευτικές ἢ ἠθικές ἀντιλήψεις γιά τά βιοηθικά θέματα.¹⁴ Δηλαδή, μέ τήν αὐθαίρετη χρήση τών ἀρχῶν τής βιοηθικῆς δημιουργεῖται ἕνας «ἐπιστημονικός φονταμενταλισμός», πού γίνεται σχεδόν ἀδιαμαρτύρητα ἀποδεκτός ἐξαιτίας τής ἀπεριόριστης ἐμπιστοσύνης στήν ἐπιστήμη.

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ὑπογονιμότητα καί ἡ στέρωση δέν ὀφείλονται μόνο σέ παθολογικές αἰτίες, ὅπως ἡ δυσλειτουργία τής ὠορρηξίας, κάποια βλάβη στίς σάλπιγγες, ἡ ἐνδομητρίωση καί ἡ ἀδυναμία τοῦ σπέρματος. Ὁφείλονται ἐπίσης καί σέ ψυχολογικές καί πνευματικές αἰτίες πού εἶναι πολύ βαθύτερες καί συνήθως δέν ἀναζητοῦνται. Συχνά ἡ ἔλλειψη συζυγικῆς ἀρμονίας ἐμποδίζει τήν τεκνοποίηση. Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά πόσα παιδιά δέν γεννιοῦνται ἀνεπιθύμητα, ἢ σέ πόσα παιδιά δέν ἐπιτρέπεται νά γεννηθοῦν; Ἐδῶ δέν ἔχουμε ἔλλειμμα ἀγάπης; Μποροῦν ἀπό μόνες τους οἱ ἐφαρμογές τών σύγχρονων μεθόδων ἀναπαραγωγῆς, πού συχνά δημιουργοῦν μιᾶ μηχανιστική ἀντίληψη¹⁵ γιά τόν ἄνθρωπο νά λύσουν τό πρόβλημα; Κι ὅταν χρησιμοποιοῦνται οἱ μέθοδοι αὐτές, ὑπάρχει ἡ αἴσθησις στόν ἐπιστήμονα, ἀλλά καί σέ ὅλους μας ὅτι λειτουργοῦμε ὡς συνδημιουργοί Θεοῦ καί ἐπομένως πρέπει νά εἰσερχόμαστε στά ἄδυτα τοῦ μυστηρίου

12. Βλ. Π. Νικολόπουλου Δρ Νομικῆς, «Ἠθικά καί νομικά ζητήματα στό νόμο γιά τήν ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή», ἐφ. Χριστιανική, 16.1.2003, σ.10.

13. Βλ. Ν. Γ. Κόϊου, Ἠθική θεώρηση τών τεχνικῶν παρεμβάσεων στό ἀνδρώπινο γονιδίωμα, ἐκδ. Κέντρο Βιοϊατρικῆς Ἠθικῆς καί Δεοντολογίας, Ἀθήνα 2003.

14. Γ.Ι. Μαντζαρίδη, ὁ.π., σ. 498.

15. Βλ. Ἀν. Κεσελόπουλου, Ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν. Θεολογική προσέγγιση στίς προκλήσεις τής βιοηθικῆς, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003, σ. 143 κ.ε.

τῆς ζωῆς μέ πραγματικό δέος; Ἡ μήπως κυριευμένοι ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς μας αὐτάρκειας καί τῆς προαγωγῆς τῆς ἔρευνας¹⁶ φερόμαστε ἀλαζονικά, ἀποθεώνοντας τά ἐπιτεύγματα καί τίς ἱκανότητες τοῦ αὐτονομημένου ἀπό τό Τριαδικό Θεό ἀνθρώπου;

Ἡ ἐκκλησία σέ κάθε περίπτωση ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τή ζωή τῶν παιδιῶν τῆς, ἀκόμη καί τίς ἀστοχίες καί τά λάθη τους καί τά μεταμορφώνει σέ εὐκαιρίες μετάνοιας καί ἐπίγνωσης τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί ἡ ποιμαντική τῆς δέν εἶναι μονοδιάστατη, ἀλλά φανερώνεται μέ πολλούς τρόπους. Εἶναι καταρχήν προληπτική. Ἡ πρόληψη ἐκφράζεται μέ τίς εὐαγγελικές ἐντολές ἢ τούς ἱερούς κανόνες. Ἡ ἐντολή λ.χ. «οὐ φονεύσεις», ἡ ὁποία συμπληρώνεται ἀπό τόν Χριστό μέ τό αἴτημα γιά ἐλεγχο ἀκόμη καί τῆς ὀργῆς, συχνά καταστρατηγεῖται. Ὅποτε ἡ ποιμαντική τῆς ἐκκλησίας γίνεται στή συνέχεια θεραπευτική. Δέχεται δηλ. τή μετάνοια τοῦ φονιά, ἐπιβάλλει θεραπευτικά ἐπιτίμια καί δέν τόν ἐγκαταλείπει. Τέλος ἡ ποιμαντική ἐξατομικεύεται καί προσλαμβάνει προσωποκεντρικό χαρακτήρα. Διαφορετικά δηλ. ἀντιμετωπίζεται ἡ ἰδιαιτερότητα τοῦ κάθε φονιά, διότι ὁ κάθε ἀνθρώπος ἀποτελεῖ μοναδικό καί ἀνεπανάληπτο πρόσωπο.

Υπάρχουν ἀτεκνα ζευγάρια, τά ὁποῖα δέχθηκαν ἀγόγγυστα τήν ἀτεκνία καί συνέχισαν τή ζωή τους μέ προσευχή καί ἐγκαρτέρηση, κατευθύνοντας τό δημιουργικό τους πόθο στήν εὐρύτερη ἀνθρώπινη κοινωνία. Μπορεῖ νά μὴν ἀξιώθηκαν νά ἀναθρέψουν δικά τους παιδιά, ὠφέλησαν ὅμως τά παιδιά τοῦ κόσμου καί ἐγίναν εὐεργέτες τῆς κοινωνίας. Ἀκολούθησαν τήν ἀσκητικό ὁδό τῆς ἀτεκνίας.

Πολλά ζευγάρια καταφεύγουν, – πιό εὐκολα παλαιότερα, πιό δύσκολα σήμερα – στήν υἰοθεσία. Ἐδῶ ἄς σημειωθεῖ ὅτι τό νομικό πλαίσιο θά μπορούσε νά εἶναι περισσότερο εὐέλκτο γιά τήν διεκόλυνσή τους. Τά ζευγάρια αὐτά ἀναθρέφουν ὡς δικά τους παιδιά μέλη πτωχῶν κυρίως οἰκογενειῶν, κάνοντας ὅπως λέει ὁ λαός μας «ψυχικό», δηλαδή ἀποκομίζοντας γι' αὐτό σπουδαία ψυχική ὠφέλεια. Διότι εἶναι πράγματι δύσκολο νά ἀγάπησεις καί νά μεγαλώσεις ἓνα ξένο παιδί ὡς δικό σου παιδί.

Ἄλλα ζευγάρια μέ θερμή πίστη, ἐμπιστοσύνη στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί προσευχή, ἐνσυνείδητη πνευματική καί μυστηριακή ζωή κατορθώνουν

16. Βλ. Hans Schwartz, «Ἀποκτείνειν χάριν τῆς ἱατρικῆς; Τό πρόβλημα τῆς ἔρευνας τῶν ἀρχέγονων ἐμβρυϊκῶν κυττάρων», *ΕΕΘΣΠΑ*, τόμ. 37, Τιμητικόν ἀφιέρωμα εἰς τόν Μακαριώτατον Ἀρχιεπ. Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ.κ. Ἀναστάσιον, Ἀθήνα 2002, σ. 809 κ.έ.

νά αποκτήσουν παιδιά υπερβαίνοντας τό πρόβλημα. Ἡ δυσκολία τῆς ἀτεκνίας τούς ώριμάζει πνευματικά, γι' αὐτό καί εὐγνωμονοῦν τόν Θεό.

Ἄλλα τέλος ἀτεκνα ζευγάρια καταφεύγουν στήν ἰατρική ἐπιστήμη. Μέ δεδομένο ὅτι ἡ στειρότητα λόγω τοῦ σύγχρονου τρόπου ζωῆς αὐξάνεται, ὅλο καί περισσότεροι καταφεύγουν στή διαδικασία καί τίς μεθόδους τῆς ὑποβοηθούμενης ἀναπαραγωγῆς. Ἐδῶ ὅμως ἐγείρονται πολλά ἐρωτήματα καί δημιουργοῦνται ἀνάλογα ἠθικά διλήμματα. Ἀναφέρω ἐνδεικτικά ὀρισμένα: Μπορεῖ νά γίνει ἀποδεκτὴ ἡ ἑτερόλογη γονιμοποίηση, καί ποιά προβλήματα δημιουργεῖ; Εἶναι ἐνήμεροι οἱ ἐνδιαφερόμενοι γι' αὐτά; Τό παιδί λ.χ. πού γεννιέται ἀπό ἑτερόλογη γονιμοποίηση, συνδέεται βιολογικά μόνο μέ ἓναν ἀπό τούς συζύγους. Ὁ ἄλλος αὐτόματα λαμβάνει τή θέση τοῦ πατριῶ ἢ τῆς μητριᾶς. Ἐπιπλέον μπορεῖ νά ἔχει ὡς πέντε γονεῖς, στούς ὁποίους πρέπει νά προστεθεῖ ὡς ἕκτος καί ὁ γιατρός πού ἐπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο γιά τήν ἐπιλογή καί τή γέννησή του¹⁷. Ἄν μέ τά δικά μας παιδιά πού εἶναι σάρκα ἀπό τή σάρκα μας καί κόκαλα ἀπό τά κόκαλά μας ἔχουμε τόσα προβλήματα ἐπικοινωνίας, ὥστε νά μιλάμε συχνά γιά χάσμα γενεῶν, γίνεται κατανοητό πόσα ἀδιέξοδα μπορεῖ νά προκύψουν ἀπό τίς ἐπιλογές αὐτές. Ἐπίσης, μπορεῖ νά γίνει ἐπιτρεπτὴ ἡ καταστροφή γονιμοποιημένων ὠαρίων πού φυλάσσονται μέ κρυοσυντήρηση; Ἀκόμη, ἂν χρησιμοποιηθοῦν ὠάρια καί σπερματοζῶάρια ἀπό τρίτους μόνιμους δότες, πού συχνά ἐπιλέγονται λόγω τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν ἢ τοῦ ὑψηλοῦ δείκτη ἐφυΐας καί ἐμφυτευθοῦν σέ ἀτεκνες γυναῖκες, δέν θά προκύψουν ἑτεροθαλή ἀδέλφια, τά ὁποῖα δέν θά γνωρίζονται, καί ἐνδέχεται νά συνάψουν καί γάμο μεταξύ τους ἀγνοώντας τήν ἀλήθεια; Ὁ προγεννητικός καί προεμφυτευτικός ἔλεγχος, ἡ δυνατότητα ἐπιλογῆς φύλου καί τροποποιήσεων τοῦ ἐμβρύου δέν ὀδηγοῦν ὀρισμένες φορές στήν εὐγονική¹⁸;

Ὁ κατάλογος τῶν ἐρωτημάτων καί τῶν ἠθικῶν διλημμάτων εἶναι μεγάλος καί δέν τελειώνει ἐδῶ. Γι' αὐτό καί ἡ ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει τό θέμα ὄχι στό πλαίσιο τῆς θεολογικῆς ἀκρίβειας, ἀλλά τῆς ποιμαντικῆς οἰκονομίας. Ἐτσι μέ βάση τήν οἰκονομία δημιουργεῖται κάποια ποιμαντική κλίμακα.

Γιά ὅσα ζευγάρια καταφεύγουν στήν ὑποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή δέν μπορεῖ νά μὴν ἀντιμετωπίζεται ἐπιεικέστερα ἢ ἐνδοσωματικὴ σπερματέγχυση ἀπό τήν ἐξωσωματικὴ γονιμοποίηση, καί φυσικά ἡ ὁμόλογη ἀπό

17. Γ.Ι. Μαντζαρίδη, ὁ.π., σ. 587.

18. Βλ. περισσότερα Ἀν. Κεσελόπουλου, ὁ.π., σ. 154 κ.έ.

τήν έτερόλογη¹⁹. Κάθε περίπτωση όμως κρίνεται διαφορετικά, διότι προηγείται τό ανθρώπινο πρόσωπο και οι συνθήκες στίς όποιες βρίσκεται τό άτεκνο ζευγάρι. Σημαντικό ρόλο παίζει έδω ό εύσυνείδητος ιατρός και ό διακριτικός πνευματικός πατέρας. Η δυνατότητα επίσης στήν όμολογη έξωσωματική γονιμοποίηση νά γονιμοποιούνται μόνο τόσα ώάρια όσα χρειάζεται νά έμφυτευθούν θά άπάλλασσε τό ζευγάρι από αρκετά διλήμματα.

Η έκκλησία δέν έμποδίζει τήν έπιστήμη στό έργο της, αλλά έπισημαίνει τήν ένδεχόμενη άλαζονεία της και τήν άνθρωποκεντρική της αύτάρκεια. Παράλληλα έχει χρέος νά υπενθυμίζει τούς κινδύνους πού συνεπάγεται ή άλόγιστη και άσύνητη έφαρμογή τών νέων έπιστημονικών δεδομένων, γιά τόν άνθρωπο. Μπορεί νά έφαρμόζει διακριτικά τό «κατ' οίκονομίαν», αλλά ταυτόχρονα υπενθυμίζει πάντοτε τήν άκρίβεια και τήν άναφορά στό κατ' εύδοκίαν θέλημα του Θεού. Τέλος στίς περιπτώσεις παράβασης του θείου θελήματος, υπέρβασης τών όρίων τής φύσεως και καταστράτηγησης τής έπιστημονικής δεοντολογίας ή ένδεικνυόμενη όδός είναι ή είλικρινής μετάνοια, τόσο σέ προσωπικό όσο και σέ συλλογικό - κοινωνικό επίπεδο.

19. Γ. Γ. Μαντζαρίδη, ό.π., σ. 596-597.

Πηγή:

